

BROKERVIRKSOMHED I KRISER

BIRGIT BRÄUCHLER

Mens brokers spiller vigtige roller som formidlere og facilitatorer i en lang række sammenhænge, er deres viden og færdigheder særligt relevante i meget ustabile såvel som i vedvarende krisesituationer, hvor etablerede mekanismer til at løse konflikter eller genoprette orden ikke længere fungerer (Bräuchler 2019a; Goodhand og Meehan 2018, 18). I sådanne situationer bliver folk med relevant viden, færdigheder og netværk brokers for at hjælpe de berørte med at navigere i krisen og genvinde kontrollen. I samarbejde med kollegaer har jeg undersøgt, hvordan man skal forstå disse personer, som er centrale i oversættelsesprocesser, informationsformidling og sammenkobling af forskellige aktører og dermed vigtige agenter for social forandring, der potentielt kan udfordre eksisterende magtdynamikker (Bräuchler, Arambewela-Colley og Knodel under udgivelse). Det er vigtigt at bemærke, at vi her ikke taler om brokers i konventionel forstand, dvs. mennesker, der formidler i forskellige former for handel, ofte mellem købere og sælgere, og som har økonomisk gevinst som det vigtigste incitament for deres brokervirksomhed (jf. Bräuchler, Knodel og Röschenhaler 2021, 283). De brokers, vi ser på, er personer, der formidler mellem forskellige sociale verdener – for eksempel mellem lokalsamfund og national lovgivning eller regeringsførelse eller mellem lokalsamfund og internationale organisationer og diskurser, hvilket kræver meget forskellige færdigheder, som jeg vil skitsere i denne artikel.

Det er vigtigt, at brokervirksomhed i denne forstand indebærer en tovejsproces. I min case omformulerer brokers lokale ideer og klager ved for eksempel at afsløre dem som menneskerettighedskrænkelser (Merry 2006, 42) og oversætte lokalsamfundenes levede virkelighed til et sprog, der er tilgængeligt for nationale eller internationale grupper. Men de oversætter og omformulerer også international og national lovgivning og global aktivistjargon for at gøre den forståelig for lokalsamfundene. Brokers er ofte nødt til at ”omforme, oversætte, forvrænge og

modificere den betydning eller de elementer, de er beregnet til at bære” (Latour 2005, 39)¹ for at gøre disse forståelige og brugbare for andre. Deres nøgleegenskaber omfatter derfor mobilitet (i fysisk og idémæssig forstand), evnen til at oversætte og formidle (på og mellem flere niveauer), at forbinde det lokale med det globale gennem deres sociale netværk, moralske tvetydighed og evnen til at konstituere eller redefinere relationer mellem forskellige sociale verdener, hvilket påvirker, justerer og potentielt cementerer deres egen position (Bräuchler, Arambewela-Colley og Knodel 2024; Bräuchler, Knodel og Rösenthaller 2021).

I denne artikel vil jeg trække på min forskning i fredsopbygning og social retfærdighed i Indonesien og arbejde med en specifik sag fra Østindonesien for at illustrere mit argument. Casen handler om en bevægelse kaldet #SaveAruIslands, hvor en række aktivister og brokers gik sammen om at støtte lokalsamfundene i Aru i kampen mod et stortilet investeringsprojekt på deres øer, som ville ødelægge deres levebrød og Arus økosystemer. Jeg vil analysere denne case ud fra en krisebrokervirksomhedsvinkel, en ramme, som mine kolleger og jeg har udviklet for at kunne analysere brokers’ rolle i en verden, der står over for flere kriser – fra pandemier, krige, klimaforandringer til tvungen migration – hvor mange af dem er tæt forbundne (Bräuchler, Arambewela-Colley og Knodel 2024). Rammen er informeret af vores tidligere forskning, men hjælper mig også med at udpege nye aspekter af mit eget arbejde ved at undersøge, hvordan aktivister påtager sig rollen som brokers for at hjælpe mennesker, der er berørt af massevold og storstilede miljøinterventioner i det østlige Indonesien, med at navigere i hurtigt skiftende sociale, kulturelle og politiske kontekster.

I det følgende vil jeg først give et overblik over den kontekst, hvor jeg ønsker at udforske krisebrokers’ rolle. Derefter vil jeg skitsere, hvad ”krise” egentlig indebærer, og hvilken rolle brokervirksomhed spiller i sådanne sammenhænge. Beck og Knecht (2016, 57) har argumenteret for, at krise ikke skal ses ”i opposition til praksisser for social orden, men selv undersøges som en generator for praksisser for orden og reorganisering”, og brokers er instrumentelle i disse processer af social (om)ordning. Jeg vil derefter se nærmere på casen fra det østlige Indonesien og vil især fokusere på to aspekter af krisebrokervirksomhedsrammen, nemlig (dis)empowerment og temporalitet. Casen giver mig mulighed for at illustrere, hvordan aktivister bliver brokers samt den komplekse sammenkobling af krise og brokervirksomhed.

Konteksten – et overblik

Øgruppen Maluku i Østindonesien var netop kommet ud af massevolden (der fandt sted fra 1999 til 2004), da regeringen og et internationalt konglomerat

iværksatte storstilede plantageplaner i Aru i den østlige del af Maluku. De havde til formål at stimulere økonomiske investeringer i provinsen, men kastede i stedet arufolket ud i endnu en krise af hidtil uset omfang. Alene omfanget af de foreslåede plantager truede med at ødelægge øernes kultur, bosættelses- og erhvervsmønstre og den skrøbelige økologiske balance, der kendetegner store områder med intakte mangrover og primærskove (Bräuchler 2019b, 2021a). Planer og undersøgelser blev foretaget uden at indhente samtykke fra lokalbefolkningen, som havde begrænset eller ingen adgang til rådgivende beslutningsprocesser, kommunikations- og transportinfrastruktur samt mainstream- og digitale medier. Arueserne var derfor nødt til at stole på aktivister, der blev til brokers, dvs. personer, der lettede adgangen til information og indflydelsesrige netværk. Dette sammen med andre kriser, herunder den nylige massevold, den efterfølgende fredsofbygning og det indonesiske magtcenters løbende udnyttelse af Indonesiens udkant, gjorde krisen til en kontekst. Og det skabte en frugtbar grobund for fremkomsten af aktivister, der kan tilegne sig de nødvendige færdigheder og etablere relevante forbindelser til at påtage sig rollen som brokers på forskellige niveauer, over tid og i forskellige rum, herunder i de digitale rum, som internettet og de sociale medier har åbnet op for. Det var kun aktivister, der var i stand til at operere på en måde, som kunne hjælpe arueserne med at formidle (broker) deres sag.

Disse aktivistbrokers etablerede oversættelses- og forbindelseskæder fra de oprindelige landsbyer til regionen, til hovedstaden og til den internationale menneskerettighedsverden og mobiliserede tilhængere på lokalt, nationalt og internationalt plan for at lægge pres på den indonesiske regering. Det gjorde de gennem strategisk brug af deres netværk og medieteknologier, hvor de udviklede en specifik krisefortælling, som de forbandt med internationale diskurser om menneskerettigheder, oprindelige folks rettigheder og miljøødelæggelse, og dermed gjorde den tilgængelig for et større publikum. Her kompenserede en brokers' evne til at bevæge sig mellem og forbinde steder og rum og mediere mellem dem (Bräuchler 2019a) samt evnen til at fastholde og forbinde forskellige brokers over tid og tilpasse strategier til skiftende politiske forhold for aruesernes immobilitet og statens afvisning af lige borgerrettigheder. Med støtte fra brokers, som selv ofte blev udsat for fysiske og digitale angreb, lykkedes det arueserne at stoppe investeringsplanerne.

Krise og brokervirksomhed

Som det fremgår af mit casestudie, indebærer krise ikke kun en akut, destabiliserende tilstand, der står i kontrast til en tidligere, ideel tid eller en plads andetsteds,

men den kan også stabilisere, hvor en krise bygger videre på og fører til en kaskade ind i en anden, hvilket gør krise til en langvarig eller endda kronisk tilstand, der også kræver langsigtede mestringsstrategier (Röschenthaler 2020, 253; Vigh 2008; Walby 2022). Mbembe og Roitman (1995, 326) har beskrevet den fysiske og sociale hverdagsvirkelighed i en krise som ”rutiniseringen af et register af improvisationer”, hvor nye former for viden opstår. Ofte, som denne artikel vil vise, bliver sådanne improvisationer og vidensstrømme faciliteret af brokers. I stedet for at blive immobiliseret af krisen og dens destabiliserende potentiale kan brokers, der har den relevante viden, netværk og færdigheder, faktisk trives i sådanne situationer (Röschenthaler 2020, 254-56). Samtidig kræver krisens flygtighed, at brokers konstant genforhandler deres position (Goodhand et al. 2021, 319), hvilket også kan gøre brokers meget sårbare – især indlejrede brokers, der åbent tager parti for en af de grupper, som de formidler mellem (Faist 2014).

Brokers er også afgørende for udformningen af krisefortællinger og er dermed en del af magtdynamikker, hvor ”visse former for viden [betragtes] som læselige og andre som ulæselige eller uoplyste”, herunder oprindelige folks miljøviden (Roitman 2022, 695). Brokers bidrager således til at skabe, forme og potentielt fortsætte kriser. Oplevelsen af en krise og processen med at skabe mening gennem et narrativ er ikke universel, men subjektiv, og forståelser og fortolkninger af kriser varierer i overensstemmelse hermed (jf. Koselleck og Richter 2006, 359). Brokers bidrager til at forme krisefortællinger, da de bruger deres viden og færdigheder til at reagere på, skjule eller manipulere dem på bestemte måder. Oversættelse er nøglen til formuleringen af krisefortællinger. Det er en nøglefærdighed for brokers, og den synes at blive endnu mere relevant i krisesammenhænge, hvor fragmentering og fejlkommunikation ofte er fremherskende.

Sammen med regional, national og international politik og lovgivning eller ”distinkte økonomiske og politiske rationaler og moraler” og den måde, hvorpå disse udvikler sig over tid, er viden om en krises kulturelle kontekst også afgørende (Koster og Leynseele 2018, 6). Her er brokers’ position, deres kulturelle indlejring, deres potentielle partiskhed og deres viden om sprogbrug, jargoner og genrer afgørende. Det giver dem mulighed for at omformulere lokale realiteter og gøre dem tilgængelige og forståelige for nationale og internationale agenter og vernakularisere transnationale og nationale ideer og praksisser (fx begreber om overgangsretfærdighed, oprindelige folks rettigheder eller ”universelle” rettighedsrammer) for at vise deres relevans for håndteringen af specifikke lokale problemer (Merry 2006). Oversættelse spiller en rolle i produktionen af viden i og omkring broker-virksomhed, hvor brokers er i en særlig position til at styrke og svække positioner (*empower and disempower*) (Bräuchler, Arambewela-Colley og Knodel 2024).

Medier er afgørende for konstruktionen og vedligeholdelsen af en krise (fx Frosh og Georgiou 2022; Hall et al. 1978) såvel som i faciliteringen af brokervirksomhed, som Indonesien-casen vil illustrere (se også Bräuchler 2019a). Magt eller autoritet skal omdefineres, afhængigt af de digitale færdigheder brokers har, herunder deres online tilstedeværelse og netværk, følgere på sociale medier, og hvordan de forbinder mennesker på tværs af forskellige skel (fx Abul-Fottouh 2018). I betragtning af den stigende digitalisering af vores verden, herunder af mange (men bestemt ikke alle) fjerntliggende områder, og i betragtning af den enorme rolle, som digitale medier spiller i moderne krigsførelse, politik, aktivisme og andre former for kriser (fx Budka og Bräuchler 2020), er de en vigtig faktor i krisebrokervirksomhed.

Ved at trække på deres viden, færdigheder og netværk træder brokers ind i kriserum og kan styrke eller svække de mennesker, de formidler imellem. Indtil videre har meget litteratur fokuseret på, hvordan brokers arbejder for deres egen skyld, for selvstændiggørelse, ved at sikre deres position som brokers i og mellem modstridende verdener (Koselleck og Richter 2006; Pope 2023, 7). Men mit casestudie handler om aktivister, der bliver til indlejrede brokers, primært for at hjælpe og styrke de berørte mennesker til at klare en krise – en gensidig form af empowerment. I det rammeværk for krisebrokervirksomhed, der blev introduceret ovenfor, har jeg i samarbejde med kollegaer identificeret tre dimensioner af dis/empowerment, når vi analyserer krisebrokers: den ene er dis/empowerment, der udspringer af krisekonteksten, og som gør nogle i stand til at handle (herunder brokers med deres specifikke position) og immobiliserer andre. For det andet kan brokers potentielt drage fordel af deres formidlingsaktiviteter, men det kan også gøre dem sårbare, hvis de indtager en særlig usikker position, eller hvis de omstændigheder, de arbejder under, ændres. Vi vil se eksempler senere. Og for det tredje er der dis/empowerment relateret til den indvirkning, brokervirksomhed kan have på dem, der drager fordel af det eller det modsatte, hvilket har med brokers' moralske tvetydighed at gøre. Især indlejrede eller partiske brokers (Faist 2014) kæmper for et fælles gode, mens de ofte ofrer deres egen sikkerhed. Men samtidig er de løsninger, de tilbyder, ofte midlertidige og ”fører til nye sæt af modsætninger og udfordringer, som igen kræver nye brokervirksomhedsløsninger” (Goodhand, Koehler og Bhatia 2022, 121).

Tid og temporalitet er en anden vigtig søjle i rammen for krisebrokervirksomhed, da kriser har grundlæggende indflydelse på opfattelsen og oplevelsen af tid (Fleischer 2013; Ramalho 2021). Igen identificerede mine kollegaer og jeg tre dimensioner af temporalitet, der er relevante i krisebrokervirksomhed: Den ene er krisens umiddelbarhed eller kronicitet, som forbinder den med flere tidsligheder. Mange af de kriser, vi står over for i dag, herunder klimakrisen og

Covid-19-pandemien, opstod ikke pludseligt. De er snarere symptomer på langsigtede, langsomt brændende kriser (Ang 2021, 600) eller ”slow crisis”, som også karakteriserer ”globale strukturer af ulighed, klassebaseret fattigdom og diskriminationsprocesser” mere generelt (Vigh 2022, 527). Det andet er, hvordan krisen ændrer vores opfattelse af tid. De berørte mennesker kan føle sig magtesløse, og at tiden enten går for hurtigt eller slet ikke – hvis flygtninge for eksempel sidder fast et sted. Brokers derimod kan bruge deres netværk og magt til at styrke deres egne handlemuligheder, men også de tidslige handlemuligheder hos det individ/samfund, de formidler for, da de genopretter handlemuligheder i en situation af kriseinduceret immobilitet og dermed etablerer nye tidslige strukturer. Og for det tredje, hvordan brokers’ position og magt kan ændre sig over tid. Brokervirksomhed i krisetider er en proces, hvor man konstant tilpasser sin viden, sine netværk og sine færdigheder til skiftende omgivelser. Brokers er nødt til at tilpasse deres metoder og strategier, genopfinde sig selv og omforme de processer, der er nødvendige for vellykket brokervirksomhed og mediation. I den proces står de selv over for usikkerhed og risiko. En sådan øget sårbarhed kan gå hånd i hånd med øget magt eller indflydelse, og sådanne ambivalenser resonerer med de forskellige dimensioner af dis/empowerment i krisebrokervirksomhed som diskuteret ovenfor og yderligere illustreret i den indonesiske case.

Krisebrokervirksomhed i Indonesien

Lad os nu vende os mod Indonesien. Baseret på langvarig etnografisk forskning i Maluku i det østlige Indonesien og på baggrund af tidligere publikationer (Bräuchler 2019a, 2021a, 2022) undersøger denne del af artiklen, hvordan aktivister i Indonesien bliver til brokers ved at oversætte mellem globale politikker og diskurser om indfødthed og de lokale kontekster og kulturer for at støtte indfødte samfund i deres kamp for borger- og menneskerettigheder. Disse aktivister er i høj grad et eksempel på de indlejrede eller partiske brokers, der er diskuteret ovenfor. Den konceptuelle ramme, der blev præsenteret tidligere, hjælper med at kaste lys over de forskellige udfordringer, der er involveret i en sådan broker-virksomhed, hvor kæder af brokers (Bierschenk, Chaveau og de Sardan 2002) er nødvendige for multiskalær aktivisme. Aktivister har således ikke kun brug for specifikke færdigheder, herunder sprog og jargon, organisations- og mobiliseringskompetence, indtryksstyring og sociale eller relationelle færdigheder (Bierschenk, Chaveau og de Sardan 2002, 21-23) for at blive succesfulde brokers. De skal også være i stand til at netværke og forbinde sig med mennesker og grupper, de formidler mellem, og med andre brokers for at op- eller nedskalere deres brokervirksomhed.

Det, der ofte overses i litteraturen, er, at brokers ikke kun oversætter mellem forskellige ”verdener”. De etablerer forbindelser mellem tidligere ikke-forbundne eller kun løst forbundne sociale steder eller grupper (Diani 2003, 118; McAdam, Tarrow og Tilly 2001, 85) – i Aru-casen steder og grupper på lokalt, regionalt, nationalt og internationalt niveau. Men de formidler også internt i grupper eller lokalsamfund for at overvinde uoverensstemmelser og skabe koalitioner for den bredest mulige mobilisering mod en fælles modstander. Kun aktivister, der er i stand til alt dette, kan formidle med succes. Efter at have (gen)introduceret miljøet og nogle af de vigtigste brokers vil jeg analysere de forskellige midler og strategier, de bruger til at oversætte og formidle mellem en bred vifte af mennesker på forskellige niveauer, med medier, kunst og religion som deres vigtigste indsatsområder. Ved at se på specifikke brokers’ arbejde, deres baggrunde, netværk og indbyrdes forbindelser og de forskellige teknologier og rum, de bruger, vil jeg skitsere, hvordan krise, dis/empowerment og forskellige tidsligheder her er tæt forbundet.

Oprindelige folks rettigheder og modstand i Indonesien bliver ofte ignoreret, deres jord og ressourcer bliver beslaglagt af staten og store virksomheder med henblik på økonomisk udvikling, og oprindelige folk bliver flyttet for at gøre plads til investeringsprojekter. Så Aru-sagen er ingen undtagelse i Indonesien. Aru-øerne ligger i Indonesiens østligste udkant. Arus befolkning på ca. 94.000 er for størstedelens vedkommende oprindelige folk, der for det meste bor i landområder uden let adgang til markeder, offentlig transport, sundheds- og uddannelsesservice eller telekommunikation (Badan Pusat Statistik Kabupaten Kepulauan Aru 2018). Men både historisk og i dag er Aru meget vigtig for den indonesiske stat og et internationalt marked. Havet omkring øerne har altid været en rig kilde til fisk og perler, og arueserne skal håndtere ulovligt fiskeri og moderne slaveri, ulovlig handel med havskildpadder og paradisfugle, plantager og tyveri af jord, som ofte er bakket op af regeringen. I denne sammenhæng ønskede forretningskonglomeratet PT Menara Group at omdanne næsten 80 procent (500.000 ha ud af ca. 640.000 ha) af Aru-landmassen til sukkerrørsplantager. Det ville ikke kun ødelægge miljøet, men også de indfødtes kultur og levebrød. Det, der gør denne sag interessant, er, at der på trods af alle de infrastrukturelle begrænsninger opstod en velorganiseret modstandsbevægelse kaldet #SaveAruIslands, som væltede projektplanerne. Det var kun muligt, fordi lokale aktivister trådte frem som brokers og gik sammen med brokers på andre niveauer.

I tråd med internationale diskurser om oprindelige folks menneskerettigheder og en global miljøbevægelse lykkedes det den nye modstandsbevægelse at fremstille arueserne som folk, der har levet i harmoni med naturen i umindelige tider, og som er blevet frataget deres rettigheder som oprindelige folk og indo-

nesiske borgere. For at få indflydelse på deres sag var lokalsamfundene i Aru afhængige af mediekyndige aktivister, som havde evnerne og de brede netværk til effektivt at formidle og oversætte mellem lokalsamfundene, staten og globale dynamikker og paradigmer – med andre ord: brokers. De fleste af disse brokers kommer fra Maluku, ikke alle er indfødte i Aru, og de er baseret i forskellige miljøer: nationale, regionale, distriktshovedstæder eller landsbyer, i den journalistiske verden, menneskerettighedsaktivisme og miljøbevidsthed, i ungdomskultur og kunst, i kirken eller indfødte kosmologier. De har alle haft mulighed for at rejse, studere og engagere sig i rum, der ligger uden for de snævre rammer i en landsby på Molukkerne. Det, der er afgørende for at formidle hele vejen fra isolerede landsbyer til en global skala, er sammenkoblingen af forskellige brokers, såkaldte brokerkæder (*broker chains*) (Bierschenk, Chaveau og de Sardan 2002; McAdam, Tarrow og Tilly 2001, 103-4), som effektivt gik sammen og trak på hinandens viden, netværk og færdigheder for at bygge bro over større geografiske og idémæssige kløfter. Jeg kan her kun introducere nogle af dem.

SaveAru-bevægelsen kan ikke forstås uden at tage den bredere postkonflikt-kontekst i Maluku i betragtning og den konstante indsats for at forhindre, at volden gentager sig, og bekæmpe de sociale uretfærdigheder, der ligger til grund for den, og som kan betegnes som en kronisk krise.² I midten af 2013 henvendte studerende og adatældste fra Arus to store adatsamfund,³ Ursia og Urlima, sig til Jacky, en præst fra den molukkanske protestantiske kirke (GPM) og menneskerettighedsaktivist, i Ambon for at søge råd om, hvordan de kunne få indflydelse på deres sag. Jacky var på det tidspunkt direktør for GPM's forsknings- og udviklingsråd. Han havde gennemgået en betydelig forvandling fra krigsmager til fredsaktivist og har dedikeret sit arbejde til at fremme interreligiøs dialog, styrke molukkiske traditioner for broderskab og opmuntre de unge til kreativt at engagere sig i fredsopbygning.

En anden fredsaktivist, som formidlede i Aru-sagen og har base i Ambon, er Rudy Fofid, en journalist, som har mistet familie i volden, og som har skabt sig et navn gennem sit langvarige engagement i etableringen af fredsjournalistik på Maluku og i at uddanne unge molukkere i poesi som et middel til at genoprette sociale relationer. Han tog til Aru for at opbygge borgerjournalistik for at sikre, at almindelige mennesker kunne bidrage til at generere og distribuere information. I årenes løb har både Jacky og Rudy udviklet omfattende netværk og færdigheder, der har gjort dem i stand til at blive succesfulde brokers for Aru. Derudover har organisationer som Indigenous Peoples' Alliance of the Archipelago (AMAN), den nationale menneskerettighedskommission (Komnas HAM) og Forest Watch Indonesia (FWI) givet bevægelsen landsdækkende netværk til mobilisering, støtte og udveksling af (juridisk) ekspertise og viden.

Sådanne ”eksterne brokers” (dvs. folk fra Ambon eller Jakarta) kunne ikke have opnået noget uden en solid base i Aru og uden aktivistbrokers, der er dybt forankrede i den lokale kulturelle kontekst. Det var dem, der formåede at samle en kritisk masse i Aru, fordi de på trods af den begrænsede telekommunikations- og transportinfrastruktur vidste, hvordan de skulle nå ud til folk og udnytte de traditionelle netværk, der forbinder og integrerer det aruesiske samfund ud over landsbyniveauet. Blandt de nye brokers i Aru er Mama Do, en pensioneret folkeskolelærer, som kommer fra den sydlige del af Aru, og som har arbejdet i Ambon og nu bor i Dobo; Mike og Yos, to journalister med stærke forbindelser til Ambon; og Mika, en ung embedsmand, som har studeret i Ambon, som respekterer regeringen, men misbilliger den måde, den behandler befolkningen på. Da disse personer fandt ud af, at PT Menara Group ville starte virksomhed i Aru, gik de sammen og udviklede strategier for at mobilisere arueserne mod jordtyveri. Da de var dybt forankrede i Arus sociale struktur og motiverede til at lære af Ambons fredsaktivister, til at internalisere ordforrådet i nationale love og internationale rettighedsdiskurser og til at stille deres lokale færdigheder, netværk og ressourcer til rådighed for bevægelsen, blev de vigtige lokale brokers.

I samtale med eksterne brokers startede disse lokale brokers en massiv kampagne, hvor de rejste til de fleste af Arus 117 landsbyer, hvilket tog flere måneder på grund af infrastrukturelle og økonomiske begrænsninger. De informerede folk om det forestående plantageprojekt, lærte dem erfaringer fra andre sager i Indonesien og andre steder, om tricks, som virksomheder anvender for at overbevise landsbyboere, og advarede dem om projektets indvirkning på Arus levebrød, kultur og miljø. De viste mig hundredvis af underskrifter, som de havde indsamlet på disse ture. De havde fotograferet og filmet processen, organiseret demonstrationer og offentlige afvisninger. Som Mika fortalte mig, var det et hidtil uset tilfælde af anarkisme i Aru og godt materiale at sprede på de sociale medier for at mobilisere på nationalt og internationalt plan. Modstandssagen er også usædvanlig, fordi den fik Urlima og Ursia til at tilsidesætte eksisterende divergerende krav på addatautoritet og jord for at forene sig og gøre modstand i fællesskab.

Men som en af de lokale aktivister understregede, ville det have været en lang proces med usikre resultater, hvis de ikke havde slået sig sammen med brokers uden for Aru, da de ikke ville have haft midlerne til at skabe tilstrækkelig resonans. Der var en strategisk opdeling af opgaverne, som aktivisterne fortalte mig. Mens folk i Aru sørgede for en stærk base og førstehåndsinformation og kæmpede i frontlinjen, sørgede aktivisterne i Ambon og Jakarta for at blæse informationen op nationalt og internationalt gennem aktioner, mediedækning og sociale medier. Hvert sted havde sine egne brokers, som arbejdede tæt sammen i form af en brokerkæde. For at tage højde for forskellige mediekompetencer

og adgang blev der brugt en bred vifte af medier, herunder traditionelle mainstreammedier, sociale medier og mere performative medier som teater, poesi og livsmaleri, der var informeret af både moderne global protestæstetik og lokal kultur (fx Bräuchler 2018). Sådanne medier gør fjerntliggende problemer tilgængelige, informerer, mobiliserer, afslører, visualiserer, undersøger, bygger solidaritet og broer, opskalerer og multiplicerer og deler erfaringer. Kunstnere og deres arbejde er blevet vigtige formidlere i SaveAru-brokerkæden (Bräuchler 2019a) på grund af deres kreativitet og kommunikative kraft, der giver god genlyd hos unge og kreative fællesskaber i Ambon og andre steder. Endnu et middel til at give stemme til kampen i Aru er den protestantiske kirke i Maluku (GPM), hvor Jacky er en ledende figur og en vigtig broker i bevægelsen, som ikke kun har gjort en stor indsats for at koordinere bevægelsen, men også har fået synoden til at indtage en miljøvenlig holdning og støtte kampen.

Diskussion: temporaliteter og dis/empowerment

Som det fremgår af denne korte skitse af brokervirksomhed i SaveAru-bevægelsen, involverede den forskellige temporaliteter og former for dis/empowerment, som jeg gerne vil gøre endnu mere eksplicite i den afsluttende diskussion.

Den første dimension af dis/empowerment, der blev introduceret tidligere, var dis/empowerment som følge af krisesituationen, der gør det muligt for nogle at handle (herunder brokers) og immobiliserer andre. På grund af de enorme informations- og infrastrukturmangler på steder som Aru var de lokale indbyggers handlefrihed meget begrænset, når det kom til at kende til investeringsplanerne og træffe informerede beslutninger om at modsætte sig. Nogle af dem rejste sig dog og slog sig sammen med eksterne brokers for at lette kampen. De lokales opfattelser blev formet af de informationer, som brokers delte, de kurser, de afholdte, og det materiale, der blev vist i landsbyerne. I kombination med indlejret brokervirksomhed gav det de lokale mulighed for at gøre modstand på trods af deres marginaliserede position.

For det andet var der brokers' egne potentielle styrker og sårbarheder. Gennem deres engagement steg de i graderne – lokalt, nationalt og nogle endda internationalt. De kom til at rejse til regionale og nationale hovedstæder for at lobbye for deres sag, og de erhvervede relevante færdigheder og opbyggede stærke netværk. Men samtidig blev de meget sårbare på grund af deres eksponering. Mens brokeren i litteraturen ofte beskrives som en moralsk tvetydig figur, der primært formidler for egen vindings skyld (Boissevain 1974; James 2011, 319; Leynseele 2018, 3), er bevægelsesaktivisterne i Aru-casen partiske brokers (Faist 2014, 45), der kæmper for et fælles gode. I dette tilfælde førte vellyk-

ket brokervirksomhed til opadgående mobilitet for nogle brokers. For eksempel har Jackys fredsaktivisme, hans engagement i at fremme interreligiøs dialog og hans engagement i menneskerettighedskampe givet ham priser, respekt og berømmelse, både nationalt og internationalt. I slutningen af 2017 blev han opfordret til at blive konsulent i interreligiøse anliggender i Indonesiens præsidents rådgivende team, hvilket er en fantastisk mulighed, for at andre kan drage fordel af hans rige erfaring. Brokers' komplicerede positionering kræver svære balancegange (jf. Jensen 2018, 2-3). En stigende indblanding i national politik er en stor mulighed, men det gør også brokers sårbare over for manipulation og undergravning fra både regeringer og samfund (Faist 2014, 50; Merry 2006, 38). Succesfuld brokervirksomhed i Aru har også haft høje omkostninger. Ud over den enorme indsats, energi og ressourcer, de har lagt i det, har brokers som Mika og Yos oplevet at blive intimideret af investeringsstøtter og sikkerhedsstyrker, både hjemme og i offentligheden.

For det tredje var der virkningen af brokervirksomhed på dem, den skulle støtte, og relaterede processer af dis/empowerment. Her er vi nødt til at skelne mellem kortsigtede og langsigtede effekter, om brokers hjælper folk med at tilpasse sig krisesituationer, eller om de hjælper dem med at bekæmpe de grundlæggende årsager til de uligheder, de oplever. Mens SaveAru-bevægelsen var i stand til at stoppe plantageplanerne indtil videre, viser den lange liste over investorer, der ønsker at gøre forretninger i Aru, og de forskellige licenser, regeringen har udstedt siden da, tydeligt, at de ikke var i stand til at fjerne de strukturelle uligheder, der ligger bag. Det gælder brokers, der udfylder infrastrukturelle huller, men også den ulige fordelte viden og de færdigheder, som brokervirksomhed er afhængig af, og som "kan hjælpe med at skabe givende synergier og i sidste ende føre til succes" og "udfordre eller bygge bro over ulighederne, men samtidig også (gen)skabe dem" (Bräuchler 2021b, 185). Som Faist (2014, 38) skitserer, indebærer brokervirksomhed en "hierarkisering af aktører med hensyn til adgang til materielle og symbolske ressourcer, social status eller magt" og peger dermed på dens potentielt ulighedsproducerende effekter.

Som i Aru-sagen kan man argumentere for, at brokervirksomhed skaber nye afhængigheder, da den kun kunne opbygge lokal kapacitet til en vis grad og ikke ændre de underliggende voldelige strukturer som for eksempel det korrupte licenssystem i Indonesien (Bräuchler 2021b, 193; se også de Jong et al. 2023). Brokers er også nødt til i processen at manipulere information og præsentationen af de mennesker, de kæmper for, for at få det til at tale ind i en international diskurs om oprindelige folks rettigheder og menneskerettigheder. Dette bidrager til at styrke lokalbefolkningen, men det rekonstruerer også lokal viden på bestemte måder, herunder en essentialisering af oprindelige folks identiteter og

ignorering af deres heterogenitet (Bräuchler 2023; Brysk 1996, 52; Khasnabish 2013, 74-76; Korff, Korff og Peerapong 2006). Som Brysk (1996, 53) hævder, kan marginaliserede menneskers tilknytning til transnationale alliancer for menneskerettigheder og oprindelige folk vende svaghed til styrke, men det overvin- der sjældent de større magtforhold, de er viklet ind i.

Disse dynamikker er tæt forbundet med de forskellige temporaliteter, der er introduceret ovenfor. Som forklaret, da jeg introducerede Aru-situationen tidli- gere, er det ikke et spørgsmål om én specifik krise, men et spørgsmål om kaska- dekriser, der snarere giver kontekst og kronicitet end kortsigtede brud. Dette er naturligvis en stor og endnu stort set uløst udfordring for de brokers, vi har lært at kende i denne artikel. De forskellige kriser ændrede også opfattelsen af tid. Tid var en stor begrænsende faktor for brokervirksomhed. Det faktum, at cen- tralregeringen allerede havde udstedt principielle tilladelser til plantageprojek- tet, lagde et stort pres på aktivister og lokalbefolkning for at reagere hurtigt. Den vanskelige transportinfrastruktur i Aru gjorde ikke tingene lettere. I nogle tilfæl- de var der ikke tid til lange beslutningsprocesser i enighed, og landsbyoverho- vederne besluttede at træffe en nødbeslutning på vegne af deres folk. Nogle få landsbyer kunne slet ikke nås inden for den tid og med de ressourcer, der var til rådighed. Nogle aktivistiske brokers sagde, at de på grund af de forskellige begrænsninger var nødt til at slå de indtrængende med deres egne våben. De for- søgte på kort tid at vinde så mange mennesker i Aru og andre steder som muligt ved at formidle et forenklet argument, der i nogle tilfælde abonnerede på den internationale forestilling om oprindelige folk, der lever i harmoni med naturen.

I april 2014 erklærede skovbrugsministeren officielt, at Aru ikke er egnet til sukkerrørsplantager (fx @SaveAruIslands 12. april 2014), hvilket kun er en midlertidig sejr, da de oprindelige folks jordrettigheder i Aru stadig ikke er an- erkendt (Pemerintah Kabupaten Kepulauan Aru 2012; Syam, Winni og Teluwun 2015, 19-20), og da økonomisk udvikling af området gennem storstilede in- vesteringer stadig er en prioritet for regeringen. Casen viser også tydeligt, at brokers' position og magtposition kan ændre sig over tid. Disse brokers var nødt til fleksibelt at tilpasse deres strategier og udvide brokerkæder, når behovet for at etablere nye relationer eller koble sig på andre netværk opstod. Kun meget få brokers som Jacky har evnerne og ressourcerne til at rejse hele vejen, fra den ene ende af brokerkæden til den anden, fra landsbyen til den internationale verden og omvendt.

Afslutningsvis illustrerer SaveAru-casen, hvordan dis/empowerment og temporalitet er vigtige briller at have på i analysen af både umiddelbare og kroniske kriser samt krisebrokervirksomhed. Ved at analysere dimensionerne af dis/empowerment og temporalitet kan vi udrede kompleksiteten i krisebro- kervirksomhed og afsløre de forskellige magtdynamikker, der er involveret, og

omvendt kan analysen af krisebrokervirksomhed afsløre nogle af de komplekse dynamikker i dis/empowerment og temporalitet i moderne krisesituationer.

Noter

1. Alle citater er oversat fra originalen til dansk.
2. Det molukkiske samfund blev revet fra hinanden af en af de mest voldelige post-Suharto-konflikter fra 1999 til 2004. Den blev ofte fremstillet som en religiøs krig, men var snarere udløst af langvarig kolonial og nekolonial magtpolitik. Men regeringen nægtede at tage ansvar og lod molukkanerne selv finde måder at sætte en stopper for volden og genoprette de sociale relationer (for en detaljeret analyse, se Bräuchler 2015).
3. Adat er et begreb, der bruges i Indonesien til at beskrive tradition og sædvaneret.

Litteratur

Abul-Fottouh, Deena. 2018. "Brokerage Roles and Strategic Positions in Twitter Networks of the 2011 Egyptian Revolution: Twitter Networks of the Egyptian Revolution". *Policy & Internet* 10:218-40. doi: 10.1002/poi3.169.

Ang, Ien. 2021. "Beyond the Crisis: Transitioning to a Better World?" *Cultural Studies* 35(2-3):598-615. doi: 10.1080/09502386.2021.1898013.

Badan Pusat Statistik Kabupaten Kepulauan Aru. 2018. *Kabupaten Kepulauan Aru Dalam Angka/ Kepulauan Aru Regency in Figures 2018*. Dobo: BPS.

Beck, Stefan og Michi Knecht. 2016. "'Crisis' in Social Anthropology: Rethinking a Missing Concept". I *The Handbook of International Crisis Communication Research*, redigeret af Andreas Schwarz, Matthew W. Seeger & Claudia Auer, 56-65. Chichester: Wiley Blackwell.

Bierschenk, Thomas, Jean-Pierre Chaveau og Jean-Pierre Olivier de Sardan. 2002. Local Development Brokers in Africa: The Rise of a New Social Category. Working Paper No. 13. Department of Anthropology and African Studies. Mainz: Johannes-Gutenberg-University.

Boissevain, Jeremy. 1974. *Friends of Friends: Networks, Manipulators and Coalitions*. Oxford: Basil Blackwell.

Bräuchler, Birgit. 2018. Bali Tolak Reklamasi – The Local Adoption of Global Protest". *Convergence*. doi.org/10.1177/1354856518806695.

— 2019a. "Brokerage, Creativity and Space: Protest Culture in Indonesia". *Journal of Intercultural Studies* 40(4):451-68. <https://doi.org/10.1080/07256868.2019.1628721>.

— 2019b. "From Transitional to Performative Justice: Peace Activism in the Aftermath of Communal Violence". *Global Change, Peace & Security* 31(2):201-20. <https://doi.org/10.1080/14781158.2019.1585794>.

— 2021a. "Facilitating Resonance: Brokerage in Indigenous Activism". *Cultural Dynamics* 33(4):382-400. <https://doi.org/10.1177/09213740211011192>.

— 2021b. "Peacebuilding and Resistance: Inequality, Empowerment, Refusal". I *A Requiem for Peacebuilding?*, redigeret af Jorg Kustermans, Tom Sauer og Barbara Segaert, 181-206. London: Palgrave Macmillan.

— 2022. “Artivism in Maluku”. *The Asia Pacific Journal of Anthropology* 23(1):40-58. <https://doi.org/10.1080/14442213.2021.2003426>.

— 2023. “Ecological Disturbances: Negotiating Indigeneity and Access to Land in Indonesia”. I *Plural Ecologies in Southeast Asia: Hierarchies, Conflicts, and Coexistence*, redigeret af Timo Duile, Kristina Großmann, Michaela Haug og Guido Sprenger, 112-31. London & New York: Routledge.

Bräuchler, Birgit, Nadeeka Arambewela-Colley og Kathrin Knodel. 2024. Conceptualizing Crisis Brokers: Brokering Crisis or Brokers in Crisis. *Cultural Studies* 39(2):176-203.

Bräuchler, Birgit, Kathrin Knodel og Ute Rösenthaller. 2021. “Brokerage from Within: A Conceptual Framework”. *Cultural Dynamics* 33(4):281-97. <https://doi.org/10.1177/09213740211011202>.

Brysk, Alison. 1996. “Turning Weakness into Strength: The Internationalization of Indian Rights”. *Latin American Perspectives* 23(2):38-57. <https://doi.org/10.1177/0094582X9602300203>.

Budka, Philipp og Birgit Bräuchler, ed. 2020. *Theorising Media and Conflict*. New York & Oxford: Berghahn.

de Jong, Sara, Ward Berenschot, David Ehrhardt og Oliver Walton. 2023. “Agents of Order? Brokerage and Empowerment in Development and Conflict”. *Journal of International Development* 25(3):385-400. <https://doi.org/10.1002/jid.3759>.

Diani, Mario. 2003. “Leaders or Brokers? Positions and Influence in Social Movement Networks”. I *Social Movements and Networks. Relational Approaches to Collective Action*, redigeret af Mario Diani og Doug McAdam, 105-122. Oxford: Oxford University Press.

Faist, Thomas. 2014. “Brokerage in Cross-Border Mobility: Social Mechanisms and the (Re) Production of Social Inequalities”. *Social Inclusion* 2(4):38-52. <https://doi.org/10.17645/si.v2i4.29>.

Fleischer, Julia. 2013. “Time and Crisis”. *Public Management Review* 15(3):313-29. doi: 10.1080/14719037.2013.769852.

Frosh, Paul og Myria Georgiou. 2022. “Covid-19: The Cultural Constructions of a Global Crisis”. *International Journal of Cultural Studies* 25(3-4):233-52. doi: 10.1177/13678779221095106.

Goodhand, Jonathan, Jan Koehler og Jasmine Bhatia. 2022. Trading Spaces: Afghan Borderland Brokers and the Transformation of the Margins. I *The Routledge Handbook of Smuggling*, redigeret af Max Gallien og Florian Weigand, 118-33. London & New York: Routledge.

Goodhand, Jonathan og Patrick Meehan. 2018. Spatialising Political Settlements. I *Borderlands and Peacebuilding: A View from the Margins*, redigeret af Oliver Walton, Sharri Plonski, Zahbia Yousef, Jonathan Goodhand og Patrick Meehan, 14-19. London: Conciliation Resources (Accord Insight 4).

Goodhand, Jonathan, Oliver Walton, Jayanta Rai og Sujeet Karn. 2021. “Marginal Gains: Borderland Dynamics, Political Settlements, and Shifting Centre-Periphery Relations in Post-War Nepal”. *Contemporary South Asia* 29(3):311-29. doi: 10.1080/09584935.2021.1937060.

Hall, Stuart, Chas Critcher, Tony Jefferson, John Clarke og Brian Roberts. 1978. *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order*. London: The Macmillan Press.

James, Deborah. 2011. "The Return of the Broker: Consensus, Hierarchy, and Choice in South African Land Reform". *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 17(2):318-38. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2011.01682.x>.

Jensen, Steffen. 2018. "Epilogue: Brokers – Pawns, Disrupters, Assemblers?" *Ethnos* 83(5):888-91. <https://doi.org/10.1080/00141844.2017.1362455>.

Khasnabish, Alex. 2013. Tracing the Zapatista Rhizome, or, the Ethnography of a Transnationalized Political Imagination. I *Insurgent Encounters. Transnational Activism, Ethnography, and the Political*, redigeret af Jeffrey S. Juris og Alex Khasnabish, 66-86. Durham: Duke University Press.

Korff, Rüdiger, Valeska Korff og Manakit Peerapong. 2006. "Patronage, Activists and Repression: A Comparison of Minority Conflicts in Northern and Southern Thailand". *European Journal of East Asian Studies* 5:71-100.

Koselleck, Reinhart og Michaela W. Richter. 2006. "Crisis". *Journal of the History of Ideas* 67(2):357-400.

Koster, Martijn og Yves van Leynseele. 2018. "Brokers as Assemblers: Studying Development Through the Lens of Brokerage". *Ethnos* 83(5):803-13. <https://doi.org/10.1080/00141844.2017.1362451>.

Latour, Bruno. 2005. *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.

Leynseele, Yves van. 2018. "White Belonging and Brokerage at a South African Rural Frontier". *Ethnos* 83(5):868-87. doi: 10.1080/00141844.2017.1362453.

Mbembe, Achille og Janet Roitman. 1995. "Figures of the Subject in Times of Crisis". *Public Culture* 7(2):323-52. doi: 10.1215/0892363-7-2-323.

McAdam, Doug, Sidney Tarrow og Charles Tilly. 2001. *Dynamics of Contention*. Cambridge: Cambridge University Press.

Merry, Sally Engle. 2006. "Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle". *American Anthropologist* 108(1):38-51.

Pemerintah Kabupaten Kepulauan Aru. 2012. Peraturan Daerah Kabupaten Kepulauan Aru Nomor 3 Tahun 2012 Tentang Rencana Tata Ruang Wilayah Kabupaten Kepulauan Aru 2012-2032. Indonesia.

Pope, Nicholas. 2023. "Militias Going Rogue: Social Dilemmas and Coercive Brokerage in Rio de Janeiro's Urban Frontier". *Journal of International Development* 35(3):478-90. <https://doi.org/10.1002/jid.3636>.

Ramalho, Walderez. 2021. "Reinterpreting the 'Times of Crisis' Based on the Asymmetry between Chronos and Kairos". *História da Historiografia* 14(35). <https://doi.org/10.15848/hh.v14i35.1733>.

Roitman, Janet. 2022. "The Ends of Perpetual Crisis". *Global Discourse* 12(3-4):692-96. doi: 10.1332/204378921X16376650676641.

Röschenthaler, Ute. 2020. "Chances and Challenges of African Entrepreneurial Activity in Times of Crisis". *African Identities* 18(3):253-62. doi: 10.1080/14725843.2020.1777084.

Syam, Maksum, Triana Winni og Agustinus Gusti Teluwun. 2015. Mereka Tidak Tidur, Hanya Berganti Wajah. Masyarakat Hukum Adat di Kepulauan Aru versus PT Menara Group Paska Inkuiri Nasional KOMNAS HAM. Bogor. Sajogyo Institute.

Vigh, Henrik. 2008. "Crisis and Chronicity: Anthropological Perspectives on Continuous Conflict and Decline". *Ethnos* 73(1):5-24. doi: 10.1080/00141840801927509.

— 2022. "Slow Crisis in Bissau and Beyond". *Global Discourse* 12(3-4):522-36. doi: 10.1332/204378921X16348942683000.

Walby, Sylvia. 2022. "Crisis and Society: Developing the Theory of Crisis in the Context of COVID-19". *Global Discourse* 12(3-4):498-516. doi: 10.1332/204378921X16348228772103.